МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ДНІПРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗБІРНИК ТЕЗ

IV Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції

«ОБЛІКОВО-ФІНАНСОВЕ, ІНФОРМАЦІЙНЕ ТА МОВНО-КОМУНІКАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ: ПРОБЛЕМИ, ПРІОРИТЕТИ, ПЕРСПЕКТИВИ»

21-22 жовтня 2026 року

Дніпро 2026

М. О. Губа, Д. О. Нарівська
Взаємозв'язок страхування та інвестиційної діяльності у сучасній фінансовій системі 159
А. М. Гуцол
Бюджетна політика України: пріоритети видатків в умовах війни 162
Н. Б. Демидова
Організація обліку і аудиту заробітної плати в умовах цифровізації 165
В. І. Демченко
Банківське кредитування підприємств в умовах війни та післявоєнного відновлення України 168
Д. А. Дійкун
Управління капіталом комерційного банку з метою забезпечення його фінансової стійкості 170
С. В. Донченко, Т. Д. Маркова
Цифровізація фінансових послуг та FinTech-інновації в банківській системі 173
В. О. Дуб
Альтернативні методи залучення капіталу для фінансування суб'єктів агробізнесу 176
Г. М. Завадських
Фінансові ризики та їх вплив на конкурентоспроможність вітчизняних підприємств в умовах воєнної економіки 178
І. С. Загребельна
Еволюція біржових інструментів 181
О. П. Заруцька, Л. Ф. Новікова, Д. В. Балякін
Особливості ресурсних моделей банків України 183
С. В. Качула
Бюджетний менеджмент в умовах невизначеності: трансформація підходів до планування та використання публічних ресурсів 186
Д. Г. Ковальов
Фінансово-аналітичний підхід до прийняття інноваційних рішень із використанням цифрових фінансових сервісів 189
М. В. Кравченко
Інституційна модернізація фінансових механізмів забезпечення інвестиційної безпеки аграрного сектору в умовах повоєнного відновлення 192
Л. О. Кремньова
Цифрова фінансова аналітика витрат і публічних закупівель аграрних установ: теоретичні засади та напрями розвитку 194
О. В. Левкович
Механізм фінансування антикризової стратегії високотехнологічних підприємств 196

ФІНАНСОВІ РИЗИКИ ТА ЇХ ВПЛИВ НА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ВОЄННОЇ ЕКОНОМІКИ

***Г. М. Завадських**, к. е. н., доцент, кафедра економіки і бізнесу,*
Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного,
м. Запоріжжя, Україна

Повномасштабна війна зумовила якісну зміну фінансового середовища функціонування українських підприємств. Поряд із традиційними кредитним, валютним, процентним і ризиком ліквідності визначальними стали загрози фізичного знищення активів, перебоїв енергопостачання, порушення логістичних ланцюгів та втрати ринків збуту. Їхній вплив не обмежується прямими збитками: зростають потреба в оборотному капіталі, собівартість продукції, витрати на резервування потужностей і ціна залучення фінансування. Відтак здатність підприємства управляти фінансовими ризиками перетворюється на самостійний чинник його конкурентоспроможності.

Фінансовий ризик у контексті конкурентоспроможності доцільно розглядати як імовірність відхилення фактичних грошових потоків, прибутковості, вартості капіталу або платоспроможності від запланованих параметрів під дією внутрішніх і зовнішніх чинників. В умовах війни ці ризики взаємопов’язані: пошкодження інфраструктури знижує обсяги реалізації, затримка поставок подовжує операційний цикл, а дефіцит ліквідності обмежує інвестиції в технологічне оновлення. У результаті підприємство може втрачати цінові й нецінові конкурентні переваги навіть за збереження попиту на продукцію.

Особливої уваги потребує ризик ліквідності. За зростання термінів доставки та розрахунків кошти довше залишаються у запасах і дебіторській заборгованості. Це посилює залежність від короткострокових позик та зменшує фінансову гнучкість. Практично значущими показниками моніторингу є тривалість грошового циклу, коефіцієнти поточної й швидкої ліквідності, покриття відсоткових витрат, співвідношення чистого боргу та EBITDA, а також частка валютних зобов’язань. Їх необхідно оцінювати в динаміці та зіставляти з галузевими характеристиками, а не використовувати ізольовано.

Показовим прикладом адаптації фінансової стратегії є агропромислова група Kernel. Згідно з річним звітом за фінансовий рік, що завершився 30 червня 2025 р., компанія скоротила загальні боргові зобов’язання на 30 % - до 761 млн дол. США, а чистий борг - на 49 %, до 143 млн дол. США. Водночас група залучила 150 млн

дол. США передекспортного фінансування соняшникової олії від синдикату європейських банків [1]. Ці дані ілюструють поєднання консервативного управління боргом із цільовим залученням ресурсів для підтримання оборотного капіталу.

У звітності Kernel також виокремлено ризики блокування морських портів, пошкодження критичної інфраструктури та цінових коливань на аграрних ринках. Серед інструментів реагування названо диверсифікацію перевалочних потужностей і маршрутів, використання власного флоту, форвардних контрактів, ф'ючерсів та опціонів для управління ціновим ризиком [1]. Отже, конкурентоспроможність експортера визначається не лише виробничими витратами, а й здатністю зберігати передбачуваність грошових надходжень і безперервність поставок.

Інший напрям управління ризиками демонструє МХП. У річному звіті за 2025 р. компанія визначає серед ключових воєнних загроз ракетні атаки, порушення енергопостачання, постачання сировини та експортної логістики. Для зниження операційних наслідків передбачено комбінування електроенергії із загальної мережі, власних біогазових установок і резервних дизельних генераторів, диверсифікацію постачальників, підтримання запасів критичних ресурсів та альтернативних маршрутів [2]. Такі заходи потребують капіталу, проте можуть зменшувати ймовірність зупинки виробництва та втрати контрактів. Це приклад перетворення витрат на стійкість у джерело довгострокової конкурентної переваги.

Важливим є й інвестиційний вимір фінансових ризиків. За офіційними підсумками групи NOVA, у 2025 р. її капітальні інвестиції в Україні перевищили 4 млрд грн і спрямовувалися переважно на розвиток логістичної інфраструктури, мережі відділень і поштоматів. Дохід від реалізації товарів і послуг перевищив 54 млрд грн, а обсяг доставлених відправлень становив 522 млн грн. [3]. Ці показники не доводять прямого причинного зв'язку між інвестиціями та конкурентними результатами, однак засвідчують масштаб підтримання та розширення операційних можливостей у воєнних умовах.

Таким чином, вплив фінансових ризиків на конкурентоспроможність має щонайменше три канали: витратний (подорожчання ресурсів, логістики, енергозабезпечення), інвестиційний (відкладення модернізації через дефіцит капіталу) та ринковий (порушення строків виконання замовлень, зниження надійності постачання). Особливо вразливими є малі та середні підприємства, для яких концентрація клієнтів, обмежені резерви та недостатня диверсифікація джерел фінансування можуть швидко трансформувати операційний шок у кризу платоспроможності.

З огляду на це пропонується інтегрувати фінансовий ризик-менеджмент у систему управління конкурентоспроможністю підприємства. На першому етапі слід сформувати карту ризиків за ймовірністю, потенційними втратами та впливом на ключові конкурентні переваги. На другому - здійснювати сценарне бюджетування для базового, несприятливого та критичного сценаріїв із перевіркою достатності ліквідності. На третьому - визначати пріоритети фінансування: резерви грошових коштів, автономне енергозабезпечення, диверсифікацію постачань, страхування доступних ризиків, цифровий контроль дебіторської заборгованості. На четвертому - регулярно оцінювати результат за показниками фінансової стійкості, собівартості, своєчасності виконання замовлень та збереження частки ринку.

Доцільно розмежовувати захисні та розвиткові фінансові рішення. Перші спрямовані на зниження ймовірності критичних втрат, другі - на підвищення продуктивності, якості сервісу й технологічної спроможності. В умовах обмежених ресурсів пріоритет мають проєкти, які одночасно скорочують уразливість і створюють вимірювану цінність для клієнта. Зокрема, інвестиції в резервну енергетику можуть не тільки мінімізувати простої, а й підвищувати надійність виконання контрактів; диверсифікація логістики - не лише страхувати ризик блокування маршруту, а й розширювати доступ до ринків.

Отже, за умов воєнної економіки фінансові ризики виступають не зовнішнім обмеженням, відокремленим від конкуренції, а складовою механізму формування конкурентних позицій. Досвід Kernel, МХП та NOVA підтверджує різноманітність практичних відповідей на ці виклики: оптимізацію боргового навантаження, фінансування оборотного капіталу, резервування критичних ресурсів та інвестиції в інфраструктуру. Перспективним напрямом є перехід від реактивного покриття збитків до випереджального управління ризиками, коли фінансова стійкість забезпечує безперервність діяльності, інвестиційну спроможність і довгострокові конкурентні переваги українських підприємств.

Список використаних джерел.

1. Kernel Holding S.A. Annual Report and Accounts for the year ended 30 June 2025. 2025. URL: https://www.kernel.ua/wp-content/uploads/2025/10/FY2025_Kernel_Annual_Report.pdf

2. MHP SE. Annual Report 2025. 2026. URL: https://financialfilings.com/filings/mhp-se/annual-report/2026/41262292/

3. NOVA. 522 млн посилок, 16,2 млрд грн податків та 4 млрд грн інвестицій - підсумки роботи групи NOVA у 2025 році в Україні. 27.01.2026. URL: https://novaposhta.ua/news/nova-pidsumky-2025-ukrayina/